

Un număr vechiu 2 lei

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

D I R E C T O R : C I R U E C O N O M U

Licențiat în drept din Paris, Procuror-General la Înalta Curte de Casație

PRIM-REDACTOR: ION N. CESARESCU

REDACTOR-PROPRIETAR: I. S. CODREANU

A B O N A M E N T U L

Pe an, în România	40 lei
6 luni	20 "
3 luni	10 "
Străinătate: 50 lei pe an, 25 pe 6 luni	

*Apare de două ori pe săptămână
sub redacțiunea unui comitet*

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția & Administrația
București, CALEA RAHOVEI—5
Lângă Palatul Justiției
TELEFON № 16/98

S U M A R

Legea judecătorilor de ocoale, de d-l T. Mamigonian.

JURISPRUDENȚA: Curtea de Casație, s. II: *M. Rădulescu condamnat pentru falsificarea unui testament;*Idem, s. III: *Societatea de asigurare «Dacia-Romania» cu Gri-gore Enescu;*Curtea de apel din Galați, secția II: *I. Margulies cu cu I. D. Tabacof, cu o Notă de Iscod.*

Art. 52 din Legea învoielilor agricole și una din discuțiunile la care dă naștere.

Legea judecătorilor de ocoale

Acum când un proiect de lege, menit să îmbunătățească organizația noastră judecătorească, se află în dezbaterile Adunării deputaților, era natural să credem că adversarii reformelor judiciare ale actualului Ministru de Justiție trebuiau să puie în discuție roadele bune sau rele ale Legii judecătorilor de ocoale, despre care, la legiferarea ei, s'a zis: că concepția e greșită și sistemul fiind nepractic, nu va corespunde moravurilor noastre și nu va fi aplicabilă.

Până în prezent, cu toată credința și așteptarea noastră, nici unul dintre oratorii, cari au vorbit despre noua organizare judecătorească, n'a atins chestiunea Legii judecătorilor de ocoale; și această tăcere semnificativă ne lasă impresia că toți acei cari au criticat odinioară reforma justiției dela sate, se văd înșelați în pesimismul lor și recunosc, împreună cu noi, că prin actuala lege a judecătorilor de ocoale s'a făcut una din acele opere, al căror folos și ale căror binefaceri sociale se învederează pe zi ce merge mai mult.

Intr'adevăr, n'a trecut un an decând Legea judecătorilor este pusă în aplicare și în acest scurt interval de timp ea s'a arătat a fi cât se poate de salutară; cel puțin noi distribuitorii dreptății dela sate, cari suntem chemați să o aplicăm, mărturisim cu inima deschisă, după o suficientă ex-

periență făcută, că această reformă este concepută în interesul superior al ordinului social, alcătuit într'un elan generos de sentimentalism pentru binele claselor asuprite, nevoiașe, și în idealul măreț de a împărți dreptatea numai cu cugetul senin și curat, dând-o numai aceluia care o are, fără alte considerațiuni ce nu trebuie să pângărească altarul sfânt și neprihănit al justiției.

La Legea judecătorilor de ocoale, știm cu toții că cele mai multe și aspre critici au fost făcute în privința deplasării judecătorului dela reședință, adică contra așa zisei ambulanță judecătorească, considerând sistemul ca nepractic și neaplicabil. Această principala inovațiune, însă, nu s'a șters din reforma prezentată, căci autorul, actualul ministru de justiție, d-l Toma Stelian, cu toate curentele ostile și manifestațiunile sgomotoase, a rămas neștrămutat în convingerile sale și a susținut până la sfârșit modalitatea ce o găsisse ca cea mai nimerită spre a apropia și la sate justiția de justițiabili, și astăzi fără îndoială este mândru, când experiența făcută ne-a dovedit că legea a fost fericit întocmită și rezultatele ei sânt cât se poate de excelente.

Ambulanța n'a fost nepracticabilă dela început, din contră, măsurile luate de d-l ministru spre a vedea legea aplicată fără întârziere, dragostea judecătorului de chemarea sa și a misiunii înălțătoare de a propaga iubire și unire, liniște și pace, pe lângă împărțirea dreptății, îndeplinirea datoriei fără șovaire, ce-i era impusă de lege, au făcut aproape pe toți magistrații tineri, de inimă, să se deprindă cu această viață nouă, din care făcând un apostolat, s'au obicinuit treptat, treptat cu sistemul inovat, și acum nu se mai repetă plângeri despre unele greutăți ce se pot înlătura cu timpul, și nu se mai aud tânguiriile unor drumuri obositoare.

Indiscutabil că judecătorul dela țară nu mai are viața liniștită a magistratului de ieri, de altă dată; el nu mai este omul cu viața sedentară, stând

mai mult în cabinetul său veșnic la reședință; nu mai este acea figură rece și prea autoritară care, după ce asculta pe părți cu un mutism impus de lege, pronunța rece și solemn hotărîrea, fără să se manifeste cu un gest măcar că și dânsul, ca și părțile din litigiu, a cercetat, a studiat pricina și după multă chibzuință s'a pronunțat.

Astăzi judecătorul este pretutindeni, se află mereu în mijlocul țărănimii și, ca un factor superior, supraveghează totul; la proces discută, cercetează, adesea el singur apără; îl găsești nu numai la reședință, ci mai la toate comunele din ocolul său, unde umblă și împarte dreptatea cu figura-i blajină dar impunătoare, bucurându-se de simpatie, respect și autoritate, fiindcă domnește sufletele și seamănă liniște și pace unde se duce și pe unde trece. Nu-l vezi aspru și rece decât prea rar, numai când este în exercițiul atribuțiilor de poliție judiciară și atunci încă săteanul îl iubește și stimează, căci știe că este chemat să reprime răul și să restabilească ordinea turburată.

De altfel, după evenimentele dureroase din primăvara anului 1907, reforma d-lui Toma Ștelian se impunea; era firesc să se consacre dreptul țaranului la justiția țării, înlesnindu-i accesul dreptății și punând-o la îndemâna săteanului desnădăduit, care, urând pe cei mari și bogăți, în cari încredere nu mai avea, nu credea nici în justiție pe care nici o umbră de bănuială nu trebuia să o atingă.

Acestea sunt adevăruri crude pe cari nu trebuie să le ascundem. Revoltele dureroase ne-au deșteptat să medităm la multe probleme sociale; ele ne-au dat oglinda fidelă a stării sufletești a țărănimii asuprite. Acele evenimente ne-au făcut să pricepem mai bine și să pătrundem adânc gândul său și inima-i, neîncrederea în toți și în toate instituțiile țării; de aceea modalitatea mergerii judecătorului la primăriile comunelor, în baza art. 6 din lege, de două ori pe lună, spre a-și exercita acolo atribuțiile pentru anumite afaceri enumerate în art. 58 din lege, afaceri ce sunt mai numeroase și mai urgente, a fost o inovațiune fericită, rezolvând repede, fără multă cheltuială și pierdere de timp, pricinile și asigurând pacea socială dela sate; întrucât sistemul, pe lângă faptul că satisfăcea interesele personale și acele particulare ale justițiabililor, a răspuns și la o necesitate de ordin social, căci numai prin această concepție inteligentă și bine venită, a deplasării judecătorului, s'a putut inspira încredere țărănimii, ridicându-i nivelul sufletesc prin contactul său apropiat cu împărțitorii dreptății.

Mergerea judecătorului la primăriile comunelor pentru a-și îndeplini acolo atribuțiile, cu alte cuvinte prezența sa la sate, a fost de sigur o garan-

ție mare, mai ales pentru respectarea Legii învoielor agricole; a pus friu pornirilor tuturor oamenilor de rea credință, atât în munca câmpului, cât și în viața socială și publică. Nu se mai pot face lesne și sistematic acte simulate, instreinări neumane și cu revoltătoare rea credință; iar în diferite pricini, în cari judecata este chemată să se ocupe mai mult de chestiuni de fapt decât de drept, cum sunt în acțiunile posesorii, acum judecătorul are aproape mai întotdeauna posibilitatea să se pronunțe în perfectă cunoștință de cauză, constatând devizu faptele și nicidecum judecând după cele ce a auzit și cele ce s'a spus, cum se întâmpla des mai înainte, exceptând numai cazurile cercetărilor locale cari cu mari greutate și rar aveau loc.

Vorbind de sistemul deplasării, este locul să arătăm că prin noua reformă una din cele mai mari înlesniri și foloase, ce s'a adus țaranului, este dispozițiunea cu actele de notariat ce judecătorii de ocoale rurale, în baza art. 45 din lege, pot autentifica până la orice valoare și la orice primărie; încât și aceasta este încă un avantaj al așa zisei ambulanță, când țaranul în sat la dânsul își autentifică actele, nu mai pierde zile întregi umblând pe drumuri ca să meargă la reședința județului, nu mai cheltuește cu transportul, nu mai este jefuit de samsarii neomenoși și jălbarii fără scrupule, și nu plătește nici măcar onorariul ce dădea avocatului pentru redactarea și scrierea actului, fiindcă, în baza art. 47 din lege și 67 din regulament, grefierii și notarii îndeplinesc acest serviciu în mod gratuit.

Este de notat că sollicitudinea legiuitorului atât de mare a fost pentru țărănime, cu care a fost chiar extrem de generos, încât, derogând la dreptul comun, a prevăzut prin art. 46 din lege, 86 și 116 din regulament, ca cererile de inscripțiuni, ca și acele de transcrieri pentru actele autentificate, printr'o simplă adresă a judecătorului să fie înaintate tribunalelor ca să se efectueze inscripțiunea sau transcripțiunea în registrele respective, fără să mai necesite prezența părților contractante; și tot astfel, prin art. 72 din regulament, a dispus, asemenea, măsuri de înlesniri pentru cererile lor de investire a cărților de judecată.

Relevând dispozițiunile fundamentale salutare din noua lege, fără îndoială trebuie să recunoaștem că este o inovațiune admirabilă pentru justiția dela sate și rolul de apărător din oficiu ce s'a încredințat judecătorului prin art. 83 din lege, misiune frumoasă și echitabilă, când el intervine în proces cu personalitatea lui; ia apărarea cauzelor drepte, jucând un rol activ, având în același timp calitatea de parte și judecător, numai

ca să triumfe ideea de drept, obligațiune ce are și sancțiunea sa; de oarece, după art. 106 din lege, omisiunea, neinvocarea de judecător din oficiu a vreunui mijloc de apărare care reieșea din faptele cauzei, dă puțință celui interesat în litigiu ca, pe calea recursului, să atace cartea de judecată pronunțată.

În avantajile date populațiunii rurale prin reforma justiției dela sate, de sigur este de o însemnătate capitală și mărirea competenței judecătorului de ocol, atât în materie civilă, comercială, cât și penală. Această lărgire a prerogativelor sale aduce foloase reale împlicinaților cari, și pentru cauze destul de importante, astăzi au la îndemână o justiție apropiată, ce aduce rezolvirea pricinilor cât mai repede, mai ales prin simplificarea formelor procedurale ce s'a făcut prin noua lege.

Se știe de toată lumea că excepțiunile, și incidențele pentru diferite formalități, cauzând mereu amânări de procese, și adesea pierderea cauzei, disperau pe sărmanii împlicinați cari, având conștiința drepturilor lor, ieșeau dela judecătoria cu mintea turburată; și cum sub legea veche judecătorul avea un rol pasiv și nu putea să intervie în discuțiune, se vedeau de multe ori, sub elocința argumentării avocatului plătit de cel bogat și sub legitimitatea aparentă a formelor și meșteșugurilor procedurale, consacrarea nedreptăților celor mai revoltătoare cari amărau și zdrobeau sufletul săteanului obișnuit.

Răscoalele țărănești au deșteptat conștiința națională a țării, și de atunci începând o eră nouă socială pentru noi, și creându-se o viață nouă la sate, era natural ca și legea judecătorilor de ocoale să fie alcătuită în spiritul acestei vieți; și cu toate criticele de odinioară și pesimismul multora, astăzi nimeni nu poate tăgădui favorurile nenumărate aduse populațiunii rurale prin această reformă ce a pus la îndemână țărănimii o justiție puțin costisitoare, expeditivă și imparțială, dat fiind garantarea independenței magistratului prin stabilitatea ce i s'a dat, scoțându-l de sub influențele trecătoare și nenorocite ale politice, astăzi pozițiunea judecătorului atârând numai de îndeplinirea conștiincioasă a tuturor îndatoririlor sale.

De altfel, scutirea taxei de timbru și de orice alte cheltueli de procedură, prevăzute în art. 33 din lege și 88 din regulament pentru acțiunile personale sau mobiliare de natura acelor cari se judecă de judecătoria de ocoale în comunele rurale; suprimarea dreptului de opoziție în contra cărților de judecată pronunțate în prima instanță; scurtarea termenelor pentru căile deschise, spre a ataca cărțile de judecată; măsura

prevăzută în art. 79 din lege după care, la ne prezentarea reclamantului, când n'a încunostiințat pe judecător de pricina nevenirii, se închide dosarul, punând astfel capăt aceluia faimos sistem ridicol ce era un mijloc de șicană și târăgănire în mâna reclamantului, care, intentând acțiune, nu se prezenta să o susție și avea drept de opoziție, pe câtă vreme astăzi are sancțiunile prevăzute atât în art. 93, cât și în 79 din lege; toate acestea sunt dispozițiuni salutare.

Pe lângă aceste măsuri eficace, curmarea mai multor controverse în diferite proceduri, cum era în privința apelului încheierilor pentru admiterea în principiu la ieșirea din indiviziuni, și altele de asemenea natură; mai multe măsuri pentru ocrotirea intereselor celor puși sub tutelă; completarea lacunei ce exista în procedura civilă pentru modul cum și prin cine trebuie să fie reprezentate în justiție obștiile răzăsești, cetele de moșneni, regulamentat prin art. 75—78, alegând mandatar cu drepturi întinse sau numind din oficiu cu drepturi restrânse; vânzările de pământuri în întindere până la trei hectare cu scutire de cheltueli de timbru ce se pot face prin judecătoria, favoare prevăzută în art. 110 din lege și 100—110 din regulament pentru punerea în aplicare a Legii judecătorilor de ocoale, sunt atâtea înlesniri, atâtea avantagii cari au dat rezultatele cele mai satisfăcătoare, încât, cu drept cuvânt, țăranul astăzi, în distribuitorii justiției dela sate, vede un organ al legii, pus ca pavază ocrotitoare al intereselor sale cele mai vitale; și de aceea el n'are decât cuvinte de laudă, mulțumire și recunoștință pentru acei cari au făurit această reformă.

Termin această descriere a modului de a fi și de a se aplica al Legii judecătorilor de ocoale, și trebuie să relevez că rezultatele legii depinde de sigur și de modul ei de aplicare, și dacă am lua și părțile ei psihologice în considerațiune, cum glăsuște art. 81: «Cea dintâiu datorie a judecătorului e de a împăca părțile. Pentru aceasta el le va pune în vedere cum este drept și le va îndemna la împăcare». Iar prin art. 86 din regulament că: «Judecătorul va întrebuița toate mijloacele să împăce părțile și nu va procedea la judecată decât dacă împăcarea nu va putea avea loc»; cu aceste considerațiuni nu putem conchide aprecierea noastră decât că legea, în totalitatea ei, este un izvor viu și adânc de pace socială.

Legea incontestabil, dar, că este un adevărat progres în evoluțiunea așezămintelor noastre judecătorești, bine înțeles când este aplicată cu trageră de inimă, cu conștiințiozitate și în spiritul acelor cari au alcătuit-o; și mărturisesc că me-

ritul actualului ministru de justiție, d-l Toma Stelian, este cu atât mai mare, cu cât ne gândim că s'a făcut un pas hotărîtor, evolutiv și binefăcător, cu măsuri drastice, ce mulți alții nu aveau nici îndrăzneala și nici autoritatea morală ca să facă această operă frumoasă, durabilă, impusă de timp și necesitate, prin care, repetăm din nou, nu numai că a înzestrat justiția dela sate, dar a făcut să renască în inima țărănimii încrederea în dreptate.

Fără îndoială, această reformă nu este eternă și nu poate fi absolut perfectă, ca orice operă omenească; și poate în practică s'au ivit și mici inconveniente ce ușor se pot înlătura prin oare cari mici modificări, nu în principalele dispozițiuni, ci prin unele schimbări, prin precizarea și clarificarea sensului unor texte redactate în grabă și prin alte dispozițiuni, cum este în privința executărilor prevăzute în art. 109 din lege, ca să putem avea o mai repede administrație în executările judiciare.

Despre toate acestea vom scrie în mod detaliat într'un alt număr.

T. Mamigonian

Judecătorul ocolului rural Năruja-Putna

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, S. II

Audiența dela 16 Septembrie 1908

Președenția d-lui N. MANDREA, președinte

M. Rădulescu, condamnat pentru falsificarea unui testament

Fals. — Falsificare de documente. — Intenția frauduloasă. — Dacă ea trebuie, în deosebi, constatată în asemenea delict. — (Art. 127 din Codul penal).

Intenția frauduloasă este cerută ca element esențial numai în falsul intelectual prevăzut de art. 124 din Codul penal; încât privește însă celelalte cazuri de falsuri, cum ar fi falsificarea de documente, intenția cerută pentru consumarea delictului de fals consistă în voința de a face să serve ca dovadă un document, despre care prevenitul știe că e mincinos, și este indiferent dacă prevenitul vrea să-și procure, prin alterarea săvârșită sieș sau altuia, un beneficiu nelegiuit.

Decizia 2020/908. — Respins, recursul făcut de M. Rădulescu contra deciziei No. 453/908 a Curții de apel București, s. I.

Curtea,

Ascultând pe d-l avocat Comșa, în dezvoltarea motivului rămas în divergență;

Pe d-nii avocați Arion și Atanasovici, în combateri; și

Pe d-l procuror St. Stătescu, în concluziuni;

Deliberând,

Asupra motivului rămas în divergență:

II. «Violarea art. 127 din Codul penal. Instanțele de fond nu stabilesc în sarcina inculpatului cele trei elemente ale delictului de fals, nici nu constată prin care din modurile determinate de art. 125 s'a comis falsul, mai cu seamă că nu se

vorbește în ambele hotăriri de prejudiciul sau de posibilitate de prejudiciu».

Având în vedere că ambele instanțe de fond constată, din întreaga instrucție scrisă și orală, că recurentul M. Rădulescu a falsificat scrierea și subscrierea defunctului Adamiade din testamentul depus la tribunal de însuși Rădulescu în ziua de 10 Noemvrie 1901;

Că Curtea de apel, ca și tribunalul, ale cărui motive de fapt și de drept le adoptă în totul, arată împrejurările de fapt din cari a dedus culpabilitatea lui M. Rădulescu;

Considerând că, în deosebi, se susține că nu este constatată intenția frauduloasă sau viclenia, astfel precum prescrie art. 124 din Codul penal;

Considerând că, dacă e vorba de falsul intelectual așa precum prevede art. 124 din Codul penal, trebuie să se constate în deosebi intenția frauduloasă sau viclenia; căci dacă în definiția crimei art. 124 face anume mențiuni de viclenie, aceasta constituie o condiție esențială care trebuie să fie menționată și constatată;

Considerând, însă, că asemenea constatare anume nu mai e de trebuință în celelalte cazuri de falsuri prevăzute de diferitele dispoziții ale Codului penal; că dacă, în genere, pentru imputarea unei crime sau delict se cere intenția, adică ca prevenitul să fi lucrat cu știință sau cu voință, oricare ar fi fost scopul sau mobilul, — însă la fals se cere, afară de acel dol general, un dol special, care are să rezulte din scopul urmărit; că încât privește falsificarea de documente, în speță a unui testament, intenția specifică cerută pentru consumarea crimei sau a delictului de fals consistă în voința de a face să serve ca dovadă un document de care știe prevenitul că e mincinos și fără nici un drept; că din acest punct de vedere, când se constată că recurentul a falsificat un testament, ca făcut de Adamiade, făcut cu știrea și intenția că folosește fetei fostei amante a lui Adamiade, elementul intențional este a se admite ca constatată prin acele simple constatări, de oarece în acest caz faptul material al alterării implică intenția frauduloasă care e evidentă, căci ea rezultă din însăși actul făcut pentru ca să serve acelei fete naturale spre a obține o parte din moștenirea lui Adamiade, cerută de moștenitorii colaterali a lui Adamiade, în totalitate, fără scrupul și fără a ține seamă de nici o considerație legitimă. — și care act s'a produs spre a micșora partea moștenitorilor și s'a susținut și se susține că e adevărat subscris de însăși Adamiade;

Că recurentul răspunde pentru delictul de fals pentru care e urmărit deși el nu a vroit a-și procura un beneficiu, căci pentru constatarea elementului intențional la fals e indiferent dacă prevenitul vrea a și procura, prin alterarea săvârșită, sieși sau altuia un beneficiu nelegiuit;

Considerând că, asemenea elementul prejudiciului nu se poate zice că nu există, când scopul urmărit prin alterarea testamentului produs a fost de a sustrage o parte din averea lui Adamiade, în folosul fetei naturale a lui Adamiade;

Că, astfel fiind, condițiile esențiale ale intenției frauduloase și ale prejudiciului fiind constatate, și acest motiv are a fi respins;

Pentru aceste motive, Curtea respinge, etc.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, S. III

Audiența dela 23 Septembrie 1908

Președenția d-lui G. P. PETRESCU, președinte

Societatea de asigurare «Dacia-Romania» cu Grigore Enescu

Perimare. — Întrerupere. — Cererea de redeschidere fără plata citațiilor, când este act de paupertate, întrerupe perimarea. (Art. 257 din Procedura civilă).

Perimarea se întrerupe prin cererea de redeschidere făcută de partea adversă către instanța res-

pectivă, plătind citațiile sau alăturând actul de paupertate.

Dacă, deci, partea adversă se servă de act de paupertate, simpla cerere de redeschidere este suficientă pentru a dovedi diligența sa, de a face ca procesul să-și urmeze cursul; iar faptul greșii tribunalului de a nu fi trimis dosarul la portărei pentru scoaterea citațiilor, nu se poate imputa părții pentru a atrage vreo pierdere de drept.

Deciziunea 233/908. — Respins recursul făcut de Societatea «Dacia-Romania», contra sentinței Tribunalului Ilfov, secția comercială No. 1060/907, în proces cu Grigore Enescu.

Curtea,

Ascultând pe d-l avocat Vl. Atanasovici, în dezvoltarea motivelor de casare; și

Pe d-l avocat Francovci, în combateri.

Deliberând

Asupra motivului de casare invocat:

«Violarea art. 257 din Procedura civilă.

«Exces de putere. Societatea «Dacia-Romania» a cerut perimarea acțiunii introdusă de Grigore Enescu contra Societății, pe motiv că a trecut mai mult de un an de zile dela ultimul act de procedură.

Tribunalul consideră simpla cerere a d-lui Grigore Enescu prin avocatul său, înregistrată la No. 8163/906 ca act întrerupător deși era constatată, în fapt că simpla cerere a fost prezentată fără scoaterea citațiilor, și deci fără caracter contradictoriu.

Așa fiind, dânsa nu putea întrerupe perimarea care și-a urmat cursul ei, și în drept era Societatea «Dacia-Romania» să ceară sentința de perimare.

Tribunalul, respingând cererea, a violat articolul sus arătat din Proced. civilă, și a comis și un exces de putere.

Având în vedere sentința Tribunalului Ilfov, secția comercială, supusă recursului, din care rezultă că Societatea de asigurare «Dacia-Romania», recurentă în acest proces, a cerut acelei instanțe în ziua de 2 Maiu 1907, perimarea acțiunii intentată în contră-i de către intimatul Grigore Enescu;

Că tribunalul, judecând afacerea a respins cererea de perimare pe motivul că intimatul Grigore Enescu, cerând redeschiderea dosarului în ziua de 23 Noembrie, afacerea a fost suspendată la 10 Ianuarie 1907 prin neprezentarea părților; că dela aceasta și până la 2 Maiu 1907, data introducerii cererii de perimare, nu a trecut un an;

Având în vedere art. 257 din Procedura civilă;

Considerând că, în conformitate cu dispozițiunile acestui text de lege, orice acțiune se va perima, după cererea părții interesate, dacă partea va lăsa să treacă doi ani dela cel din urmă act de procedură; și pentru întreruperea perempțiunii partea trebuie să facă o cerere către instanța respectivă, și să plătească citațiile sau să alature actul de sărăcie;

Că, în speță, intimatul, fiind scutit de plata taxelor de timbru și de plata citațiilor, în ce privește acțiunea de față, pe baza actului de paupertate No. 1910, aflat la dosarul cauzei, prin faptul cererii de redeschidere a dosarului înaintea instanței de fond, a făcut tot ce era de natură a dovedi diligența sa ca procesul să-și urmeze cursul;

Că, dar, fapta greșii tribunalului, de a nu fi trimis dosarul corpului de portărei pentru scoaterea citațiilor, nu se poate imputa părții intime și nici poate să rezulte pentru dânsa vreo pierdere de drept;

Că, dar, tribunalul, respingând cererea de perimare făcută de recurenta Societate «Dacia-Romania», a făcut

o justă aplicațiune a art. 257 din Procedura civilă, combinat cu art. 903 din Codul comercial, de unde urmează că motivul de casare este neîntemeiat și recursul are a fi respins.

Pentru aceste motive, Curtea respinge, etc.

CURTEA DE APEL DIN GALAȚI, S. II

Audiența dela 4 Decembrie 1908

Președinția d-lui FRANCISC PAPP, consilier

I Margulies cu I. D. Tabacof

Decizia comercială No. 40

Apel.— Moratoriu.— Sentințe date în materie de moratoriu. — Dacă este admisibil apelul în contra sentințelor tribunalelor date în materie de moratoriu. — (Art. 944 din Codul comercial).

Art. 944 din Codul comercial vorbind de sentințele date de tribunale în materie de faliment, și întru cât din textul și spiritul legii comerciale rezultă că moratoriul nu este decât o fază a stării de faliment, indiferent dacă el este posterior ori anterior declarațiunii de faliment, de aci rezultă că art. 944 din Codul comercial se aplică și în materie de moratoriu, așa că dacă în materie de faliment nu se prevede dreptul de apel pentru cei nemulțumiți pe hotărîrea tribunalului, aceeaș decădere se aplică și pentru sentințele date în materie de moratoriu.

Prin urmare, este neadmisibil apelul în contra sentințelor date în materie de moratoriu.

Curtea,

Asupra apelului interjectat de I. Margulies, contra sentinței comerciale cu No. 30 din 1908 a Tribunalului Tulcea;

Având în vedere că prin sentința apelată s'a admis cererea comerciantului I. D. Tabacof din Tulcea și în consecință i s'a acordat un moratoriu pe timp de șase luni, cu condițiune ca înăuntrul acestui termen să achite pe creditorii săi sau să justifice că a obținut dela dânsii o prelungire de termen pentru plată;

Având în vedere că I. Margulies, unul din creditorii lui Tabacof și singurul care n'a consimțit la acordarea moratoriului, făcând apel contra sentinței de mai sus, i se opune inadmisibilitatea acestui apel pe motiv că în materie de moratoriu sentințele tribunalului nu sunt supuse apelului;

Având în vedere că, în adevăr art. 944 din Codul comercial, modificat prin Legea falimentelor dela 1895, este categoric în această privință: el declară formal că toate sentințele date de tribunal în materie de faliment sunt executorii și că ele nu sunt supuse opoziției sau apelului decât în cazurile prevăzute de lege, mai adăugând că atunci când tribunalul se pronunță în primă instanță asupra contestațiilor prevăzute de art. 775, sentința este supusă apelului, precum asemenea este supusă opoziției și apelului și sentința prin care tribunalul respinge declarațiunea de faliment cerută de unul sau mai mulți creditori, — adăugiri cari de altfel erau de prisos, de oarece art. 775 menționat mai sus prevede expres dreptul de apel din partea celor nemulțumiți pe sentința tribunalului, dată asupra contestațiilor la verificarea creanțelor; iar art. 707 (azi 711) al. II, prevede de asemenea dreptul de apel pentru creditorii cari au cerut declarația în faliment;

Considerând că art. 944, citat mai sus, vorbind de sentințele date de tribunal în materie de faliment, se naște chestiunea de a se ști: dacă și sentințele date în materie de moratoriu cad sub aplicațiunea aceluia articol?

Considerând că din textul și spiritul Legii comerciale rezultă în, mod neîndoios, cum că moratoriul nu este decât o fază a stării de faliment, indiferent dacă el este posterior ori anterior declarațiunii falimentului;

Într'adevăr, cel mai puternic argument, ce vine în sprijinul tezei de mai sus, este că dispozițiunile legii referitoare la materia moratoriului sunt așezate chiar

în cartea III din Codul comercial, care se ocupă de falimente; de unde urmează în mod logic că dispozițiunile de procedură în falimente se aplică și la moratoriu. Nu există nici o rațiune pentru a distinge între moratoriu acordat posterior declarațiunii de faliment și acel acordat înainte de faliment, și a se conchide că numai în prima ipoteză sentințele tribunalului nu sunt supuse apelului, iar nu și în a doua ipoteză, unde nu ne găsim în fața unui faliment declarat. — de oarece și în acest din urmă caz tot o stare de faliment este; căci ce e în definitiv falimentul, chiar după definiția ce-i dă art. 695, decât starea comerciantului care a încetat plățile pentru datoriile sale comerciale. Și o asemenea stare este indiscutabilă și vădită și pentru comerciantul care cere a i se acorda moratoriu înainte de a se declara falimentul prin o hotărîre judecătorească, — căci faliment există de fapt —; iar moratoriu nu este decât o suspendare a acestei stări, o amânare de plată pe care tribunalul o acordă comerciantului ajuns în stare de încetare de plăți din împrejurări extraordinare, și care dovedește că are un activ mai mare ca pasivul. Este așa de adevărat acest lucru, că dacă tribunalul găsește cererea nejustificată, e dator a păși imediat la declararea falimentului. Tot în această ordine de idei câtă a se adăuga și alte considerațiuni, cari lasă să se înțeleagă că nu există deosebire din punctul de vedere al calificățiunii de fază a stării de faliment, între cele două feluri de moratorii. Așa, din art. 842 din Codul comercial rezultă că condițiunile și formalitățile ce trebuiesc îndeplinite la moratorii înainte de faliment sunt aceleași ca la moratoriu posterior declarării falimentului; ambele feluri de moratorii sunt cuprinse în același capitol, și, ceva mai mult, legea se ocupă întâiu de moratoriul posterior falimentului și apoi de cel anterior; în fine, același articol prevede că sentința de acordarea moratoriului înainte de faliment să fie comunicată procurorului în scopul indicat la art. 712, adică spre a vedea dacă nu este loc la o acțiune penală, același lucru ca în cazul declarațiunii falimentului, ceea ce învederează și mai mult că ambele feluri de moratorii sunt niște faze ale stării de faliment fără nici o deosebire;

Considerând că acestea fiind principiile cari guvernează materia ce ne preocupă, urmează a se aplica art. 944 din Codul comercial, și întru cât în materie de faliment legea nu prevede dreptul de apel pentru cei nemulțumiți pe hotărîrea tribunalului, câtă a se respinge apelul de față ca inadmisibil;

Pentru aceste motive, respinge ca inadmisibil apelul. (ss) Fr. Papp, V. Tătaru, G. N. Raicoviceanu, T. Istrati.

Notă. — Chestiunea judecată de Curtea din Galați este controversată. — Vezi în sensul hotărîrîi de Curtea din Galați: Curtea de apel București s. II, decizia 41/900, iar în sens contrariu, tot aceeași Curte, decizia 86/900, ambele în *Curierul Judiciar* No. 85/900. Mai vezi asupra materii moratoriului însemnatele monografii: *Gr. L. Trancu-Iași*; *M. Valerianu* și *L. Hirschorn* în *Curierul Judiciar* No. 16 și 52; 23, 27 și 28; și 52 din 1905. — ISCOD.

Art. 52 din Legea invoielilor agricole și una din discuțiunile la care dă naștere

Articolul 52 din Legea invoielilor agricole cuprinde trei principii fundamentale. 1) Ca formă: solemnitatea contractului agricol, autenticitatea contractului fiind cerută ca o condiție esențială de validitate; 2) ca fond: Invoielile agricole nu se pot încheia de cât în conformitate cu noua lege; ele nu vor mai putea fi încheiate după Dreptul comun. 3) Prohibirea clauzelor accesorii și a dărilor suplimentare, a așa ziselor rușfeturi, fie în natură, muncă sau bani.

Spre deosebire de vechile legiuri agricole, noul legiutor nu se mulțumește numai cu stabilirea de principii, oricât de categoric ar fi exprimate, ci are grija să prevadă imediat în același articol și sancțiunea. Pentru acest scop art. 52 face două mari subdiviziuni, cu privire la contractele cari conțin clauze proibite de lege: 1) contracte agricole nepuse în lucrare, și 2) contracte agricole puse în lucrare, adică contracte cari n'au primit început de executare și contracte cari se găsesc în curs de executare. Pentru cele dintâiu, opera legiutorului e ușoară, întru cât asemenea invoiei oricât de uzurare ar fi, nu pot produce efect; ele netrecând din domeniul teoretic în cel practic, legiutorul se mărginește să le declare nule de drept.

De îndată ce însă ele au primit un început de executare, ne găsim în subdiviziunea a doua, situațiunea se complică și legiutorul e nevoit să analizeze cazurile ce se pot prezenta prevăzând pentru fiecare câte o sancțiune. Astfel două ipoteze împart subdiviziunea a doua: a) când părțile, de comun acord, înlocuiesc invoiala ilegală printr'o invoială în marginile legii; în această ipoteză judecătorul de ocol nu va avea decât să confirme noua invoială, anulând pe cea ilegală; b) părțile nu cad la pace pentru a înlătura o invoială ilegală și a ajunge la o invoială conformă cu legea. În această situație legiutorul substitue voinței părților voința sa. Judecătorul va impune o nouă invoială conformă cu legea, anulând pe cea ilegală. Propriu zis, aci nu mai avem o invoială, un contract, căci lipsește legătura între voințe — acestea rămân separate — fiind înlocuite forțat printr'o voință unilaterală, voința legiutorului. Exact, avem deaface cu un act de voință al Statului, care înlocuiește acordul de voințe al părților, ținând seamă, nu de interesele individuale ale părților contractante, ci de un interes de ordin general.

Cu toată desvoltarea dată acestui articol, cu toate principiile lui categorice și cu sancțiunile corespective, în practică însă dă loc la multe nelămuriri și discuțiuni.

Astfel, una din chestiunile ce se ridică și care, după informațiunile culese, se rezolvă în mod deosebit dela judecător la judecător, e următoarea: Ce vom decide în cazul în care o invoială ilegală și ca formă și ca fond, nu numai că a fost pusă în lucrare, dar a fost și executată pe deplin? Iată speța: între arendaș și țărani intervine o invoială agricolă, de altfel verbală (căci fraudă se poate comite mai ușor sub această formă), făcută după vechiul calapod: arenda cât de mare, neavând nici o limită, pui de găină, ouă, etc., cum și zile de muncă. Va să zică, o invoială cu tot cortegiul de dări oneroase ca și în trecut. Fie că

țărani nu au cunoscut legea și organele ei, n'au depus destulă osteneală a fi adusă la cunoștința tuturor; fie că, după obiceiul trecutului, învoiala ori sub ce formă, odată făcută, e sfântă și o respectă chiar când ar avea mijlocul să se abată dela ea; fie că asupra lor s'a exercitat o constrângere morală, cum: teama de a nu li se prăpădi recolta pe câmp, toată munca lor de un an și speranța altui an, sau teama că arendașul le va refuza în viitor pământul de cultură dacă ar denunța convențiunea.

Oricare din aceste cauze ar fi, rezultatul final e că țăranii conducându-se de principiul că «mai bine o învoială strâmbă decât o judecată dreaptă», execută în întregime și în mod cinstit o învoială care în mod flagrant calcă o lege specială, o lege mai ales de ordine publică, legea învoielilor agricole.

În urmă—după ce învoiala a fost astfel consumată până la ultima condițiune—țărani, direct sau indirect, prin inspectorul agricol, reclamă cazul judecătorului de ocol cerând restituirea a tot ce arendașul luase în contra dispozițiilor legii.

Care va fi soluția în acest caz? Mai întâiu ce lege vom aplica? Legea specială a învoielilor sau Dreptul comun? În art. 52, după cum am văzut, nu este prevăzut acest caz și nici în alt articol din legea învoielilor. Să fie o scăpare din vedere? De sigur nu, legiuitorul trecându-l sub tăcere a voit să i se aplice Dreptul comun. Într'adevăr, într'o lege specială, nu este nevoie și nici nu este cu putință să se prevadă toate cazurile, ci numai acelea cari reprezintă o inovațiune, sau acelea a căror rezolvare reclamă urgență. Ei bine, în cazul nostru nu poate fi vorba nici de una nici de alta. Urgența, atât de necesară în neînțelegerile în materie agricolă, nu mai poate avea loc, întru cât ne găsim în fața unui contract executat, consumat în întregime. Intervenția legiuitorului în această materie e cerută dela încheiere până la executarea definitivă a contractului; după executare însă, fără nici un pericol, principiile Dreptului comun pot să-și reia terenul; legea de excepțiune poate fi înlocuită cu Dreptul comun.

Acei dintre judecători cari dau curs unor asemenea cereri (căci sunt alții cari, printr'o interpretare strictă a art. 52, refuză chiar să dea curs cererilor cari nu-s întemeiate pe contracte scrise și autentice) se bazează pe principiile Dreptului comun, respingându-le însă pe motiv că art. 993 din Codul civil, care prevede acțiunea în repetițiune, cere pentru exercițiul acestei acțiuni o condițiune de căpetenie: eroarea celui ce a plătit un lucru nedatorat; cum însă sătenii declară că de bunăvoie, și conform unei înțelegeri verbale, au executat obligațiunile, judecata deduce că elementul erorii lipsește și în consecință *condictio indebiti* nu poate avea loc.

Și astfel se ajunge la soluțiunea stranie că, deși arendașul mărturisește în instanță că a luat rușfaturi și arezi mai mari decât maximum fixat, judecătorul cu toate acestea respinge acțiunea în restituire a țăranilor și în mod indirect consfințește o călcare a legii învoielilor.

Greșala acestei soluțiuni mi se pare evidentă, nu atât din punctul de vedere al urmărilor, cât din punct de vedere juridic; și cauza inițială a greșelii rezidă în înlăturarea din discuțiune a unui element hotăritor: *calitatea Legii învoielilor agricole*. În soluția dată, de sigur că s'a pierdut din vedere că Legea învoielilor e prin excelență o lege de ordine publică; făgăduită spiritelor înfierbântate în toiu răsmeriței, prin Manifestul regal din 12 Martie 1907, și votată cea dintâiu, după înăbușirea revoltelor, ea poartă în sine, înainte de toate, speranța restabilirii echilibrului între clase, prin îmbunătățirea economică a păturii țărănești. Nu am să discut aci adevărata cauză a revolteilor, un lucru însă e cert, că pentru legiuitorul învoielilor cauza eficientă a răscoalelor e starea economică precară a plugarului.

Pentru a înlătura efectul trebuia să lucreze asupra cauzei; pentru a scăpa țara de tulburări agrare trebuia ridicat țăranul din mizeria economică. Și mijlocul care răspunde acestei necesități, în mintea legiuitorului din 1907, e actuala Lege a învoielilor; ea privește astfel direct și imediat interesele generale ale societății românești, interesele noastre ca Stat, și prin aceasta constituie, fără urmă de îndoială, o lege de cel mai înalt interes social, o legă de ordine publică.

Recunoscută dela început această importanță calitate a Legii învoielilor, situațiunea se clarifică, și soluțiunea nu mai poate fi aceeași. Să concretizăm: În speță există un contract verbal de locațiune în care una din obligațiuni, având de obiect rușfaturi și prețuri mai mari decât cele fixate de comisiunea regională, contravine unor dispoziții prohibitive diatr'o lege de ordine publică, Legea învoielilor agricole, și ca atare constituie o obligațiune ilicită. Contractul de locațiune fiind sinalagmatic, obligațiunea uneia din părți confundându-se cu cauza obligațiunii celeilalte, urmează că și cauza obligațiunii, implicit și a convențiunii, e ilicită. Conform art. 966 din Codul civil, o asemenea convențiune e izbită de o nulitate absolută și radicală și, în consecință, voința părților, ori sub ce formă s'ar manifesta, chiar executând de bunăvoie convențiunea, nu poate s'o confirme, căci: *Quod nullum est, confirmari nequit*.

Cel ce a executat o astfel de convenție, are fără îndoială dreptul la repetițiune; chestiunea e însă: care va fi caracterul acțiunii ce va pune acest drept în mișcare? Va fi ea o simplă *condictio indebiti*, sau va fi *condictio ob iniustam causam*?

Interesul apare, după cum va fi una sau alta, din punctul de vedere al erorii celui ce a plătit. În conditio indebiti, eroarea va trebui dovedită; pe când conditio ob iniustam causam poate fi exercitată independent de orice idee de eroare. Vezi Alexandresco, vol. V, pag. 387; Planiol II, § 845.

Astfel, deși ambele conditio conduc la același rezultat final: restituirea lucrului dat, deși în ambele trebuie să avem o solutio, adică o executare a obligațiunii, precum și un indebitum;

Însă, de îndată ce baza lui indebitum este o obligațiune cu cauză injustă, adică oprită de yreo lege, atunci acest indebitum se specializează, ieșind din sfera de aplicațiune a lui indebitum din conditio indebiti, spre a crea o a doua conditio, purtând numirea cauzei care i-a dat naștere: conditio ob iniustam causam.

Dacă toate conditiones au la baza lor principiul că: «nimeni nu trebuie să se îmbogățească fără drept în paguba altuia» mi se pare că conditio ob iniustam causam, în dreptul modern, reprezintă, pe lângă sancțiunea acestui principiu de echitate, și sancțiunea principiului inserat în art. 966 din Codul civil, că o obligațiune bazată pe o cauză ilicită «nu poate avea nici un efect».

Dacă toate conditiones au de scop restituirea lucrului dat sau a prestațiunii făcute, nu e mai puțin adevărat că conditio ob iniustam causam urmărește și anihilarea oricărui efect pe care l-ar fi avut o convențiune cu cauză ilicită — și dacă nu exagerez — restituirea lucrului, nu constituie în dreptul nostru decât mijlocul pentru realizarea acestui scop.

Astfel înțeleasă conditio ob iniustam causam, se explică ușor rațiunea pentru care eroarea în conditio indebiti joacă rolul de element constitutiv, pe când în conditio ob iniustam causam aceeași eroare e cu totul indiferentă.

Acestea zise, se repune întrebarea dela început: care din cele două conditii va fi aplicabilă în speță?

Răspunsul, în urma celor de mai sus, vine dela sine. Izvorul lui indebitum fiind, în cazul nostru, o convențiune cu o cauză contrarie unei dispoziții categorice dintr-o lege de ordine publică, deci o cauză injustă, acțiunea respectivă nu poate fi decât conditio ob iniustam causam.

Și ca urmare imediată, exercițiul ei, spre deosebire de conditio indebiti, nu necesită dovada erorii celui ce a făcut solutio. E suficient, deci, ca țărani să dovedească solutio (și în cazul nostru nu mai e nevoie nici de aceasta, intru cât însuș arendașul recunoaște), pentru ca conditio ob iniustam causam să-și producă efectul: restituirea rușfeturilor și a sumei platită peste maximum fixat

de comisia regională, și prin aceasta, anularea clauzelor prohibite de o lege de ordine publică.

Această soluțiune mi se pare că, pe lângă că e juridică, e în același timp și în conformitate cu întreg spiritul Legii învoielilor. În adevăr, legiuitorul învoielilor, prin oprirea dărilor suplimentare și fixarea unui maximum de arendă, a voit să împiedice camăta în materie agricolă.

În soluția prin care se respinge cererile țăranilor de a li se restitui ceea ce li s'a luat în contra legii, judecătorul de ocol, chemat să vegheze la dreapta aplicare a legii, nu numai că nu împiedică camăta dar consfințește în același timp și mijlocul de a eluda o lege de interes social.

Și cazuri izolate, încercări reușite de a ocoli legea, ar întrona pe nesimțite sistemul trecutului abuziv și uzurar, alături de o lege de înalt interes social, care ar rămâne astfel literă moartă.

Constantin Napoleon.

30 Ianuarie 1909

Magistrat stagiar,
Ploești

INFORMAȚIUNI

În numărul viitor vom publica răspunsul ce dă d-l profesor-suplinitor Cerban articolului d-lui C. A. Popescu, avocat și secretar al Facultății de drept din București, ce a fost publicat în *Curierul Judiciar* No. 12 din 12 cor.

Urmarea importantului articol al d-lui Mandi, relativ la *Contractele embaticare ale viilor distruse de floxeră*, se va publica în No. 18 și va avea să apară și în broșură.

A apărut: **Volumul V, REPERTORIUL GENERAL DE JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ A ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE** de d-l I. C. Barozzi.

Acest volum care s'a pus în vânzare cu prețul de 8 lei e întocmit în felul și ca supliment al celorlalte patru volume ce au apărut anul trecut în editura *Curierului Judiciar* și al căror preț total e de 60 lei, broșate.

Suplimentul acesta cuprinde toate principiile de drept, soluțiunile și interpretările de legi date de Înalta Curte de casație în cursul anului 1906.

De vânzare la *Curierul Judiciar*, care servește orice cărți de drept române sau străine contra valoare, mandat sau ramburs.

A apărut: **Vol. III Explicațiuni teoretice și practice asupra Codului de comerț** de d-l Gr. V. Maniu. Primele două volume au fost premiate de Academia Română.

Prețul 12 lei. Depozit la *Curierul Judiciar* care servește la cerere orice cărți de drept, române și străine.

TABLA DE MATERII pe anul 1908 a *Curierului Judiciar*, ce a apărut, cuprinde opt coale tipar; e întocmită în mod analitic-alfabetic și pe articole de legi și regulamente.

Această tablă de materii, care este un adevărat repertoriu juridic, se vinde tot pe prețul de 5 lei ca și acelea din anii trecuți. Ea nu se va trimite decât numai celor la corent cu plata abonamentului.

Rugăm deci pe cei rămași în urmă cu plata a se pune la curent trimițând prin mandat postal sumele datorate.